

30
VERISIMILIA
De
STELLIS NOVIS,
PROSPERANTE JEHOVA
SIDERUM CONDITORE,

In
illustris ad Albim Academicæ

AUDITORIO MINORI,
DIE XII. DECEMBR.
HOR. POMERID.

ANNI ÆRÆ DIONYS. M. DC. XCI.

Ostendunt ac defendunt

M. CHRISTOPHORUS JACOBUS

Wächter /

OSSITIO - MISNICUS,

Sereniss. ac Potentiss. Elect. Sax. Alumnus,

&

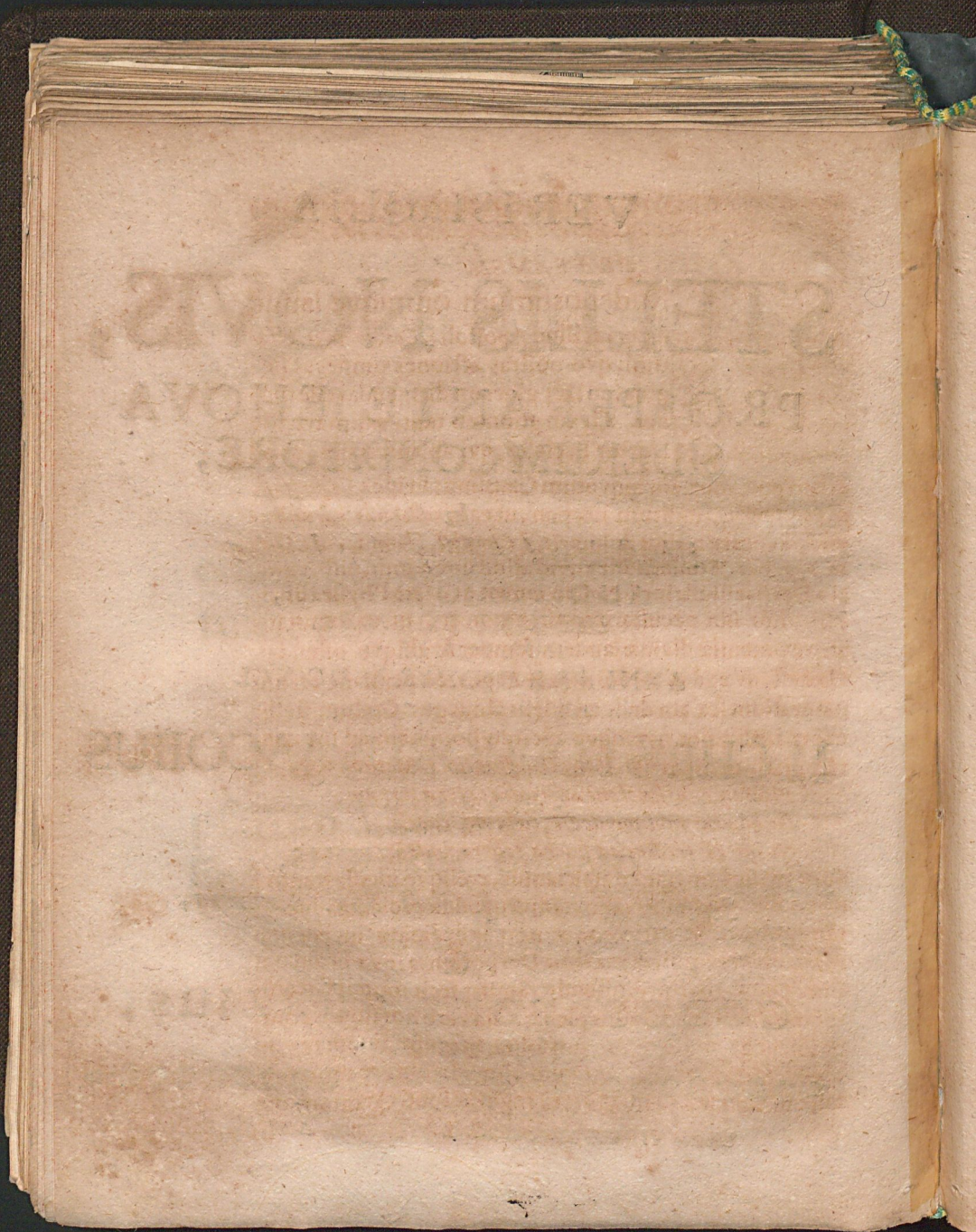
GODOFREDUS GÜNZIUS,

Haynensis - Misn.

VITEMBERGÆ,

Literis VIDUÆ MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

P R Æ F A M E N.

PRudentissimum omnique laude
superius illud Apostoli 1. Cor. 10. v. 31. effa-
tum, quo nostras actiones omnes ac sin-
gulas ad Dei gloriam dirigendas esse mo-
net. Quam nomen tanti æstimavit ille
Doctor Ecclesiæ, qui ab aureo ore, quod

etiam post mortem loqvutum Causinus in ideâ s. Chryso-
st. p. 800. fingit, inditum nomen, ut eam καθολικὸν καὶ κάλλι-
στον ὄρον vocare nullus dubitarit. (Chryso-
st. Hom. 25. in 1. Cor.,
10. pag. 542.) Studia nostra quid aliud intendunt, nisi ut glo-
ria Dei fiat illustrior? Nescio tamen quo fato Physica disci-
plina hoc sibi peculiare quasi vindicet, ut ea bonitatis
atque potentia divina laudem semper & ubique ostendat.
Hæc est, quæ ad τὴν θεῶν ἀόρατον Rom. 1. 20 per hanc rerum
naturalium scalam deducit fidelis Hodegus. Cælum stellis
exornatissimum quemque idcirco hominem ad sui con-
templationem invitat. Hinc Ovidius lib. 1. Metam. v. 84.

*Pronag, cum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cælumq; rueri
Jussit & erectos ad sidera tollere vultus.*

Sursum, sursum itaque aspiciamus, cœlique incolas tantò à
nobis distantes intervallo, tam stupenda radiantibus luce,
tam pulchro ac vario eoque non inordinatè incedentes
motu observemus, & maxima Dei potentia, quæ ordinavit
istæc omnia, statim se ostendit. Stellas fecit mundi Creator
tot miraculis, quot radiis plenas. Ita vero nos sumus com-
positi, ut quamdiu occurrunt solita, magnitudinem rerum
consuetudo subducatur. At cum aliquid ex more mutatum
est, omnium vultus in æthereâ regione sunt. Quoties novæ

in nostrum progrediuntur stellæ conspectum, totus ferè
terrarum orbis rapitur in admirationem. Harum confide-
rationem pleniorum cum meditatur, veniam à B. L. ro-
gamus, quod in re tam difficili, tam arduâ, & vix ac ne vix
quidem cuidam mortalium perscrutabili certi quippiam
determinare non valeamus, sed ea, quæ verisimilia nobis
videntur maximè, sectemur. Eò audaciæ non progredi-
mur, ut hisce triumphum illum Mathematicum Q. E. D.
subnectamus. Nec præsumtuoso aut temerario nos iudicio
aliquis credat, qui planè ac indubitanter differamus, me-
liora afferenti semper apud nos locus relinquetur. Hæc ipsa
materia adeò est intricata, ut cuius summo ingenio faces-
cere negotium queat, quid mirum ergo, si nos tenuitatis
nostræ conscii id, quod humanum est, patimur. Ferrarien-
sis ille Mathematicus, Ricciolus, at, quantus vir! non ve-
retur scribere de stellis novis: *Frustra in his aut laborat, aut
ludit mortalium imbecillitas, cum incerta sit distantia & se-
des horum ostentuum, quorum etiam originem & naturam i-
gnoram nobis esse Deus voluit: Tom. I. Almag. Nov. Lib. VII,
Sect. 2. cap. 16. n. 4. P. II. p. 173. Idemq; l. c. cap. 18. n. 5. p. 178.
pergit: Nec in natura visceribus perscrutanda, quæ tanta no-
vitate ordinem naturæ transcendunt, sed suspiciendus, qui
est supra naturam Deus, qui forte quædam opera reservavit
in hunc finem, ut in ordine tam naturæ quam gratiæ compel-
leremur ad utriusque Autorem supremum agnoscendum, re-
verendum & adorandum.* Deterruissent certè talia nos ab
instituto, nisi industria celsorum ingeniorum observatio-
nes hic institutæ tulissent suppetias. Major namque in his
ætatis nostræ felicitas præ illâ. Gigantum igitur humeris
insidenti Pygmæo ampliorum quis prohibet prospectum?
Ecquisnam in seqviorem rapiet partem, si nostra animi sen-
sa, ut ut adhuc rudiora proponamus? Quapropter ad pera-
genda B. C. D. progredi non veremur.

Con-

§. I.

CONsiderationis nostræ objectum cum asseruimus novas stellas, bonæ methodi requirunt leges, ut quid per eas intelligendum veniat, ante edisseramus paucis, quam quod sint, demonstramus. *Stellas autem novas nos hac vice dicimus, quæ in fixarum stellarum sede varias luminis patiuntur mutationes, dum augefcente ac decrefcente earum magnitudine propter ascensum ac descensum modo apparent, modo disparent.* Ita enim descriptionem aliqualem à subiecto, Forma accidentali & causâ desumptam, non prout voluimus, sed ut potuimus, hic loci exhibemus inferius explicandam.

§. II. Stellas dari in cœlo, quæ ejusmodi habent phænomena, virorum in cœlis versatissimorum demonstrant observationes, quibus fidem suam denegare nullus debet. Sedecim enumerat *Ricciolius Lib. 8. A. N. l. c. cap. 1. p. 130.* è quibus aliquas etiam cum ipso repudiamus. Celebriores certioresque sunt, quas in Cassiopeâ, Serpentario, Andromedâ, Ceto, Cygni pectore, observatas usque ad annum 1651, quo editus, memorat, quibus & eam quæ in Cygni videtur capite, adjicimus.

§. III. Celeberrima lucisquæ splendore superans omnes ea fuit, quæ in Cassiopeæ sidere anni 1572. mense Novembri ad usque eundem mensem anni 1574. fulsit. Tycho Brahæus luce clarissimam se eam reperisse scribit, alibi tamen (*in Prog. p. 304.*) aurigas, tabellarios & nautas prius, quam homines eruditos hanc stellam in cœlo advertisse atque aliis notificasse fatetur. Magis veritati quocirca consentaneum esse videtur, si eam non secus ac alias lucis habuisse incrementa, quum & splendore sensim sensimque iterum fuisse diminutam, asseramus. Celebris eqvidem Vir quidam hanc è Novarum eximit classe, stellamque novam καὶ ἐξ ἄλλων sic dictam appellat, eò quod spes eodem iterum

loco spectandæ ejus nulla porro videatur, in *P. C. pag. 172.*
 Tanti tamen viri pace dictum esto, si forsan hæc eadem est,
 quæ in eadem apparuit constellatione anno 1264. Quod si
 conjecturis etiam locus quid repugnat, quo minus & eam
 ab Hipparcho (*vid. Plin. lib. 2. c. 26. H. N.*) visam ob splen-
 dorem nimium & Periodicam revolutionem, eandem esse
 suspicemur? Si ponamus enim, eam Per. Jul. 4590, anno s.
 ante Christum natum 123. (*Ricciol. ponit 125. p. 131. n. 3.*) pa-
 tuisse ad videndum, calculo ducto, eadem suam peragrat
 viam 154. annorum spatio, ut apparentiæ ejus tempora præ-
 ter alios non observatos fuerit annus 1264. & 1572. ac denuo
 anno Chr. 1726. posteris, si qui erunt, sese conspiciendam
 præbebit. Obstat his Calvisius, aliiqve eum sequuti, qui
 Hipparchi ætatem in Annum Mundi 3665. P. J. 4428. ante
 Chr. Nat. 283. rejiciunt. in *Chronol. P. 2. p. 247.* Magis au-
 tem sentimus cum Petavio ac Vossio, quorum hic in *desci-*
entiis Mathem. libro c. 33. §. 4. p. 158. ille verò *P. 2. de Doctri-*
nâ Temporum ad annum Per. Jul. 4552, Hipparchi ætatem
 ex Ptolemæo & Suida ponunt in Per. Jul. 4580.

§. IV. Nova alia in dextro Ophiuchi calcaneo se ostendit
 anno 1604. in mensem autem, nedum in diem primæ
 apparitionis non conveniunt omnes. Durationis quoque
 terminus nec minus incertus. Id quidem extra controversiam,
 anno subsequente disparuisse eam, quo verò mense
 nemo determinare hucusque ausus est. Nunc enim nubes,
 nunc præsentia Lunæ, nunc Solis quoque fulgor inhibuerunt,
 ne conspicua fuerit facta. Nihil ergo est, quod de eâ
 possimus afferre, quin omnia incerta atque ἀνεπίδηκτα
 adhuc maneant.

§. V. Alia quoque mense August. an. 1596. in collo ceti
 sita accessit cominus, eamque revertentem Joh. Phocilides
 Holvardæ, anno 1638, aliisque temporibus alii intuiti sunt.
 Hujus periodum 333 dierum & phasin maximam 15 dierum
 esse

esse primus qui annotavit, fuit Ismael Bullialdus. Hujus le-
ges etiam ista, quæ Hevelius illi ustris in Epistolis, quæ *Mercator in Astron. Append. p. 273.* profert & in *Anno Climacterico ad Augustum anni 1683.* docet, approbant. Nec dissentiant Dnn. Bouilland & Cassini observationes, quæ *Allain Menaffon Mallet in Cosmographiâ p. m. 50.* citat. Recentior alius, Godofr. Kirchius, cujus in perscrutandis sideribus solertia notior quàm ut hic laudetur, in eandem abit sententiam. *vid. Lips. Act. Erud. Mens. Dec. An. M DC LXXXVIII. pag. 670.*

§. VI. Huc referre placet, quàm Anno 1612. in Andromedæ cingulo Simon Marius, cum telescôpro Jovis quæreret satellites, aliiqve Astronomi contemplati sunt. Ismael Bullialdus refert, quod de novo circa 1665. anni initium fuerit conspecta ab Astronomis, cum illius anni Cometam indagarent. Ipse quoque se illam circa 1666. anni exitum & sequentis 1667. principium suis oculis lustrasse testatur. Et cum eam modo tenuis, mox fortioris deprehenderit luminis, exinde eam necessariò emergere per vices & abscondi rursus colligit. Hoc insimul memoratu hic dignum, quod ex MSto quodam tenebris fermè sepulto ante annos 150. visam eandem ab experto anonymoque Astronomo repetita memoria exponit. *vid. Mercat. l. c.*

§. VII. Quæ in Cygni pectore varias splendoris patitur mutationes, à Jansonio, Keplero, Hevelio aliisque sæpius visa fuit. Parisiensium Diarium 1671. Jun. 22. memprat, bis istam emicuisse ab initio seculi & absconditam fuisse bis, at quanta sit revolutionis ejus periodus, nondum certò constare, nisi quod extra dubium sit, eam non breviori, quàm 14. annorum curriculo absolvi. *conf. Mercat. l. c. p. 272.* Ex Hevelio autem, qui eam anno 1671. & 1681. prodiisse memorat, colligere licebit, eam minorem adhuc requirere periodum; quæ vero sit certa, non liquet.

§. VIII. Novissimam, quæ in Cygni capite variatione
afful-

affulfit constanti, Hevelius Dantisci, & Monachus quidam Carthusianus, Anshelmus, (*in Mercat. Antbelmus legitur vitio forsan Typographi*) atque Casini Parisiis observarunt. Mercatoris calculus, quo 10. mensibus reviviscere extentibus computat, propter observationum requisitarum defectum non adeo congruus est, nisi iudicio fallor, ac ille Dn. Kirchii, qui 13. mensibus revolutionem suam absolvere asserit, *conf. Mercat. l. c. Mallet. l. c. Act. Lips. Erud. l. c. p. 670.*

§. IX. Præter has in cœlo adhuc plures quandoque conruscare negari nequit, cum ipsi de Urania immortaliter meriti viri optimè sibi hæc in re consent. Sic inter Eridanum & Leporem unam, binas in Eridani fonte, tres in Cassiopeâ, quatuor prope Polum Arcticum Dn. Casini aliosque conspexisse recenset *Mallet. l. c. p. 50. & 51.* Hujus generis, meo arbitrio, sunt & illæ, quæ Tychoni quondam ac Bayero descriptæ hodie ab oculatissimis inspectoribus, Hevelio cum primis, desiderantur. Nostro ævo quinque, quarum loca Tycho dimensus, in cœli orbibus frustra quæri monet illustris *Hevelius in Prodr. Astron. cap. 8.* licet Ricciol. illas in suum Catalogum tanquam à se conspectas retulerit. Præter has unam in Ursæ minoris dorso, aliam in majoris collo, aliam in Eridani flexura sub Balanæ collo, in Piscibus aliam deesse scribit *Mallet. p. 49.*

§. X. Ex istis observationibus haud alius in earum cognitionem ascendere datur, quam quod primum per exilitatem aut evanescentiam quandoque parallaxium cœlestia certò deprehendantur corpora; deinde quod sedem habeant fixam, quippe quæ immotæ inter fixas apparent; porrò quod pederentim luminis splendore crescant ac decrescant; denique quod temporis periodum & restitutionem observent ac metiantur. Hæc signa quasi manifestiora sunt, ex quibus, quicquid proferimus, conjectamus. In istiusmodi enim rebus Aristotelis consilium atque consensum imitamur,

tamur, qui *lib. 1. Metaph. c. 7.* inquit: *Ea quæ occulta sunt sensui, ratione satis demonstrata esse dicimus, si ea ad id, quod fieri potest, revocarimus.*

§. XI. Definitionis autem explanationem antequam agrediamur, non inutile putamus esse, si quo nomine aliàs venire soleant, annotamus. Non solliciti interea erimus de nominibus, curam hanc Grammaticis aut Lexicis relinquentes; quæ verò errorem possit gignere diversa vocum acceptio, in descriptionis resolutione deducetur. Sic invenies, qui modo extraordinarias vocant, quas antea dixerant novas: invenies etiam, quibus perinde esse videtur, quando Cometas appellant. Neutrum rectè convenire putamus, cum illud etiam pluribus extra ordinem consuetum quæ fiunt in cœlo possit accommodari, & nos illas ex ordinario motu ipsis competente deducimus: hoc verò in multis discrepat ab illis. Cometæ siquidem omnes aut caudâ, aut barbâ, aut crinibus reperiuntur ornati (plures quidem species enumerat *Plin. lib. 2. cap. 25. H. N.*) quibus omnibus destituuntur Stellæ. Cometæ deinde in cœlo huc illuc errantes tam varios decurrunt tramites, ut vix tot vortices in mundo Planetario possis imaginari, quot iis gyrandis sufficiant. Situs variant ac distantiam mutant à fixis, quam tamen constanter servant hæc, nec alio, nisi eo, qui primus dicitur, ac communis motu feruntur. Accedit quod cometa suam mutuo sumant lucem à Sole, ac propterea non scintillant, quod in his fecus se habere multarum noctium experientia edocet. Recordamur hic aliquis afferentis, Cometas aliquando simplices apparere absque omni comâ vel barba, quando scilicet solis radios recipere nequeunt, ac tum stellas esse novas. Certissimè vero per vasa solis radii nihil clausum aut occultum in toto cœlo esse solo excepto Zodiaco, ubi aliquando Planetarum corpora opaca radios solares reflectunt, omnibus constat. Quod si cui verba sententia, quæ Epigenes, *Seneca lib. 7. cap. 6. teste, duo statuit*

B

gene-

genera Cometarum, quorum alii ardorem undiq̄, fundunt, nec in locum mutant; alii in unam partem ignem vagum in modum, comæ porrigunt & stellas permeant, si, inquam, ea sententia, arrideat, falsâ eam niti hypothesi, quæ cometas defendit subla- nares, sciat.

§. XII. Subjectum ipsarum ab accuratioribus unanimi ferè consensu Astronomis fixarum constituitur sedes, quod ex parallaxeos defectu arguunt. Ex loci itaque conditione sejun- guntur ab seâ stella nova, quæ Christi adventus nuncia Magis singulari Dei beneficio illuxit in oriente, Salvatorisq̄ve hospiti- zium determinatè designavit. *Matth. 2. v. 9.* Id quod sane fieri non potuisset, nisi in aëream deducamus regionem, cum ne Luna quidem proximè à terrâ distans aliquam urbem, nedum domum nobis certò demonstrare possit. *Fuisse hanc novam, divinitus extra ordinem naturæ ac miraculo formatam ita- men, ut fuerit ens supernaturale quoad modum, si non quoad, substantiam, veriore communioremq̄ sententiam esse scribit Ricciol. qui pluribus de eâ Tom. 1. Lib. 8. Sect. 2. c. 19. & 20. à p. 179. ad 197. edisserit.* Novæ quoque differunt in hoc à Planetis, qui à Sole acceptum lumen ad nos reflectentes diversas lucis pha- ses ostentant. Eorum quoque satellites excludimus hinc, quo- rum quinque Saturnum ex observationibus Dnn. Hugenii & Caslini (*vid. Act. Lips. Erud. Ann. LXXXVIII, Mens. Maj. p. 272.*) quatuor Jovis corpus ex Galilæo aliisque Lynceis Astro- nomis circumire novimus. Nova tamen phænomena ac ante paucos innotuerint annos, attamen stellas novas hoc loco nuncupare non sustinemus.

§. XIII. Formam accidentalem earum ponimus in eo, quod varias patiuntur luminis mutationes, dum augeſcente ac decreſcente earum magnitudine modo apparent, modo dispa- rent. Id enim ex nocturnis indefessisque constat eorum vigiliis, qui dedere stellis operam, variasque phasas observitatas orbi communicaverunt. His ante oculos positus nullum est dubium, quin

quin eas dissimiles esse earum, quæ aliis in plaga Australi lumi-
 nis sui plenum ostendunt jubar, ac nobis ob perpetuam occul-
 tationem novæ dicuntur, quilibet cernat. Id quoque causa est,
 cur nec huc illa debeant reduci sidera, quæ è sporadibus in no-
 vas redacta figuras novæ audiunt stellæ, quod nec in ullâ fixa-
 rum Canonica dispositione, nec in ullo arte facto globo antea
 extiterunt. Omisissis hac vice iis asterismis, in quos informes
 coëgit stellas quasdam Hevelius in *Prodr. Astron. c. 8.* notatu
 dignissimos censemus Enses Electorales Saxonicos à Dn. Kir-
 chio confectos, quorum stellæ perpetuâ radiantibus luce literis
 characteristicis IOHAN GEORG insignitæ, perpetuam quo-
 que Heroum Saxoniarum gloriam haud vano omine pollicentur.
vid. Actor. Lips. Erudit. Ann. LXXXIV. Mens. Aug. pag. 396.
Malum Imperiale ac Sceptrum Brandenburgicum
 felici conamine idem Kirchius coelo inseruit. *Actor. Erud. Ann.*
LXXXVIII. Mens. Aug. p. 452. Talia incrementa & decrementa
 lucis quum & illæ renuant, quæ oculos inermes fugientes ob fe-
 licem tuborum inventionem videntur novæ, à nostris sponte
 sua recedunt.

§. XIV. Ad ea nunc accingimus nos, in quibus ipsum dif-
 ficile cum incerto certasse videtur. In causam inquirere est
 animus, quousque licebit pervenire, atque si non datur ultra
 subsistendum. Quæ dum pro exiguis, quas agnoscimus, ingenii
 viribus conamur, ita hic versari volumus, ut suscepta materia
 ad ea principia, quæ nos quoque in naturam maximè verisimilia
 esse arbitramur, dirigatur ac decidatur. Veniam interim nobis
 impetrandam esse videmus ab ipsis, qui alias à nostrâ dissi-
 dentes fovent opiniones, quarum tot sunt, quot de hac dignissima
 scripserunt materia Autores. Quocirca ut modestia nostra in
 dissensu hoc appareat, discrepantium nomina non adducimus.
 Qui eos nosse desiderat, is *Ricciolum l. c. Longomontanum in*
Appendice Astronom. Danicæ, Bartholinum de stellis, Cartesium,
Glaubergium, Sturmium celeberrimum, aliosq; qui ibi citantur,
adeat,

adeat. *Q*uam nos fovemus sententiam, priusquam de aliorum placitis judicemus, exponere nunc est animus.

§. XV. *C*ausam diximus ascensum & descensum, non eum intelligentes, qui ortus & occasus quoque audit Astronomicus, sed qui ab hoc diversus atque distinctus est. Ad phaenomena itaque dicta demonstranda jam supponimus, quod probabitur inferius, corpora earum esse aeterna (non quidem carentia principio & fine, sed cum mundo simul producta & cum eodem iterum interitura) adeoque ex naturae necessitate atque motu intrinseco jam in nostrum prodire conspectum, jam in profundum iterum coelum restitui. Nec hic nobis contradicimus, dum stellas novas corpora antiquis coeava statuimus, quippe novae, ut novus orbis, aut novus hospes appellitantur. Praeter ea postulamus, ut nobis concedatur, tam immensae regionem aetheream esse profunditatis, ut corpora illa libere sursum deorsum moveri queant. His suppositis cursu suo eas Ellipsin acutissimam describere, cujus latera non propè a se distent, cum nobis linea videatur esse recta, secundum quam hic motus absolvatur.

§. XVI. *H*aec sententia veritati non absimilis videtur atque facilitate reliquorum superat, dum Physicos inexplicabilibus difficultatibus ac impedimentis, quibus se macerant in materiae finisque explicatione liberat simul & exiit. Quod crescant istae usque ad maximam partem ac deinde sensim sensimque minuuntur, usque dum prius nudum mox etiam armatum effugiunt oculum, rursusque prius ab hoc quam illo observantur, nostrum offatum satis probare videtur. Quoties enim stella ascendit ac removetur, visionis angulus fit acutior atque sic in minori conspicitur quantitate, donec propter summam tenuitatem, quam facit remota, oculo prorsus dispareat, quia linea tunc non amplius angulum usque ad oculum protrahunt, sed concurrentes unam describunt. Quod si verò nobis fiat propinquior, angulus ille non adeo est acutus atque propterea Objectum

ctum visibile majus apparebit. Quæ enim sub angulo majori videntur, apparent majora, quæ sub minori, minora. Axioma hoc opticum *vid. ap. Schott. in Curs. Mathem. Lib. XIX. cap. 4. p. 468. hyp. 5.* Certo ac determinato quum reducuntur tempore, causam adesse aliquam naturalem ac ordinariam, quæ perse constans ac immutabilis sit, arguit. Nullam verò aliam præter eam, quam dedimus, æquè facilem atque perspicuam deprehendimus. Hujus sententiæ plures alii sunt viri clari, ut *Gemma, Blancanus, Gassendus, Regius, aliq. Anonymi qui ex Ephem. Gall. l. A. ni 1667. citantur Sturmio in Phys. Concil. p. 163.* quorum auctoritates possemus allegare, si tantum aliorum placitis atque assertis velimus inniti.

§. XVII. Maximum verò, quod huic sententiæ obstat, videtur esse illud, quod non omnibus pristinis affulserint temporibus. Sed nihil obest, si consideramus quod Historiarum fides hac in parte laboret. Rudiora illa secula non floruisse tam accuratis Mathematicis, ex eruditissimo *Vossii Tractatu de scientiis Mathematicis quilibet* colligit. Quam inobservabilis fuerit cursus Martis fideris, exponit *Plin. lib. 2. cap. 17. H. N.* hodiè verò contumax illud fidus legibus demum certis obstrictum novimus. Accedit quod ne numerus quidem majorum stellarum vel propter temporum ignaviam, vel inutilitatem vel instrumentorum penuriam atque incuriam, uti *Barthol. de Stell. p. 153.* ait, observatus: Nec ullus quoque præter Hipparchum & Tychonem eas numerare & accuratè observare aggressus est, idem inquit *Barthol. l. c. p. 32.* usque dum huic oneri gravissimo Atlantis instar suos demum humeros nuper supposuit Illustris Hevelius & stellarum loca improbo labore atque felici successu indagare non cessavit.

§. XIX. Quæ mentis nostræ sit sententia diximus, reliquum est, ut videamus, quænam sint, quantæque laborent difficultate aliorum rationes, quibus stellarum phases has explicare satagunt. Primò omnium in duas abeunt sectas Autores, quorum

rum quidam negantes esse stellas, Cometas sublunares sine cauda ex materia elementari genitos sive per inflammationem sive per illuminationem fatentur: alii vero sensibus & ratione adducti stellas esse docent. Posteriores iterum commode in duo dispescimus genera, dum alii stellas planè novas, alii antiquas coevas credunt. Illorum iterum alii eas asserunt de novo factas per immediatam Dei creationem, alii hanc inficiantur & generationem statuunt. Qui generationem agnoscunt causam, nec unam etiam opinionem tuentur. Dantur qui ex condensatione materiae coelestis, maximè autem illius, quæ in via lacteâ, illarum ortum deducere laborant. Dantur, qui subcoelestem materiam transferunt ad supera, generationis materiam ut supeditare queant: Dantur, qui in stellarum aliarum exhalationibus condensatis id, ex quo constituatur, quarunt.

§ XIX. Hæ verò sententiæ omnes fundamini superstructæ sunt admodum lubrico, quo convulso aut etiam subruto cadunt omnes ac pereunt. Planè novas de novo ortas qui sibi persuadent, non possunt quin variis se intricent nodis quos solvere ceu Gordium non aliter nisi gladio possunt. Quod si autem earum ostensa fuerit æternitas, istis stabiliendis quascunque ferunt suppetias, omnes nullius erunt. Ordinarius motus ac constans earum ascensus ac descensus, quem tot infallibilibus convictus observationibus nemo sanæ mentis inficiatur, non casualem quandam sed naturalem ac ordinariam, quæ positis omnibus ad agendum requisitis quietem respuit, subinfert. Deum fortassis eas creare immediatè qui persuasus est, pensitet, an Deus etiam hodiernum corpora nova creet de novo (si strictiori sumatur significato vox) quod Theologi nostrates omnes negant ac pernegant. Pensitet quoque annon ad Causam universalem præter necessitatem recurrere sit vanum? annon in natura patefacta ad Deum immediate referre sit præinscitia librum à Deo apertum claudere, quod nefas. Ad generationem autem statuendam nulla tam apta potest fingi materia in
cœlo

cœlo superstes, quæ tantâ polleat luce intrinseca, nativa ac propria, ut scintillatione & fulgore suo reliquas superare stellas queat omnes, quod tamen in iis factum experientia, sapius probavit. Alias taceo difficultates.

§. XX. Antiquis coevas fatentur plurimi, nec tamen in phænomenorum causis, his has, aliis alias asserentibus, concordant. Potiores earum si recenseamus ac dijudicemus, non iniquum est factum. Hic nobis se offerunt primi illi, qui stellas antea parvas ac, quando separatæ sunt, invisibiles, se conjungere, fortior ut sic luminis vis unita perumpere possit ad nos, persuadere aliis conantur. Ejusmodi stellarum cur non credamus concursum, vetat ordinarius earum, naturalis ac certo rediens tempore motus, quem casualis ista conjunctio tollit. Vetat & idem locus, quem illæ, quoties in cœlo conspicuæ, semper obtinent. Vetat etiam cursus ille ordinarius omnium siderum, quo ceu cancellis ea inclusit atque circumscripsit Summum Numen, aliter ne incedant, qui turbaretur. Telescopiorum hæc tempestate perfectissimorum vim, quam stellæ illæ effugere vix possent, lubentissimè omitto.

§. XXI. Hos excipiunt, qui opacum illis affingunt corpus tum demum conspicuum, quando Deus illuminet. Multis verò & hæc præmitur sententia, dum θεὸς ἐν μηχανῶνς evocat. Post hæc non constat, ecquidnam obsit, cur à sole aliisque stellis lucidis illuminatæ, eum omne corpus opacum lucis reflectit radios incidentes, lumen id nobis denegent. Forsan distantia enormis, quam nos asseruimus, luminis debilitat vires, oculos ne nostros feriant? At ea non multum nocet hic, quum Saturnus quid quod Comites Saturnini ipso domino suo minores nobis se ostentent.

§. XXII. Phases has dum alii per earum ex altera parte hætidarum ex altera obscurarum vertiginem salvare nituntur, fixis vertiginem, quam, quum nec in omnibus detur Planetis, negamus, inducunt. Liberales licet simus & concedamus eam, nimis

nimis tamen iste motus foret lentus, vix aliquando aliquot annorum absolvendus spatio. Nec satis quoque explicat. Globum quippe talem si in quadrantes binas lucidas totidemque opacas distinctum, ac intra quatuor temporis certi partes æquali revolvi motu concipiamus, tum ad tres temporis sectiones datas videremus lucidam, vix autem in quartâ lux absconderetur. Hæc si cum sphericis stellarum corporibus conferamus, plus splenderent, quam silerent, sequeretur; Quod cum ipsissimâ experientiâ pugnat. De opaco quoque corpore ad reflectendos à lucidis radios acceptos aptissimo quum paullo ante attulerimus quædam, cramben bis coctam neutiquam apponemus.

§. XXIII. Novam rursus alii comminiscuntur rationem, cuius auxilio freti se rem benè tetigisse confidunt. Nescio quæ & qualia fingunt impedimenta, quæ radios ad nos tendentes excipiant, nunc verò, ne scilicet stellis aut nobis molesta sint nimis, ad tempus abeant ac redeuntia earum lucem iterum nobis invideant. Partes densiores nempe quærun quidam in via patentissima lacteâ, quidam in coelo anastro, quidam denique in vaporibus interpositis, nullibi tamen locorum certo, nisi forsitan in fingentium cerebello inveniunt. Unde est quæso, quod impedimenta hæc adeo stas temporibus, suo defungantur itinere, ut nunc abeant, nunc redeant. Ecquænam intelligentiarum asfider illis, quæ abducatur & reducat?

§. XXIV. Qui Cartesii in Princip. libr. 3. num. CXI. sectantur mentem, opinantur posse sidus aliquod tot ac tam densis involvi maculis, ut visum nostrum prorsus effugiat, & contra quod crassa macula contentum fuerat, ex improvviso magna luce affulgere. Unde facile posse accidere, ut stellæ jam in coelo appareant, quæ olim non apparuerunt, & vice versa, ut olim apparuerint, quæ nunc disparuere. Quas controversias autem hic de Elementis Cartesianis, unde macularum origo, sovent Physici, nostras jam non facimus. Id tantum macularum Patronis opponimus, quod eæ non certis possint fieri temporibus, quod tamen in stellis est. Quæ in Sole ac Lunâ mutabiles videntur nonnunquam tubospi-
cillo, hæc nunc hoc, nunc alio loco ac tempore, nullis
servatis legibus, apparent.

T A N T U M

In Prefam. lin. 7. pro qui lege cui.

Aug VI 74 (1)

ULB Halle 3
003 484 548

Sb

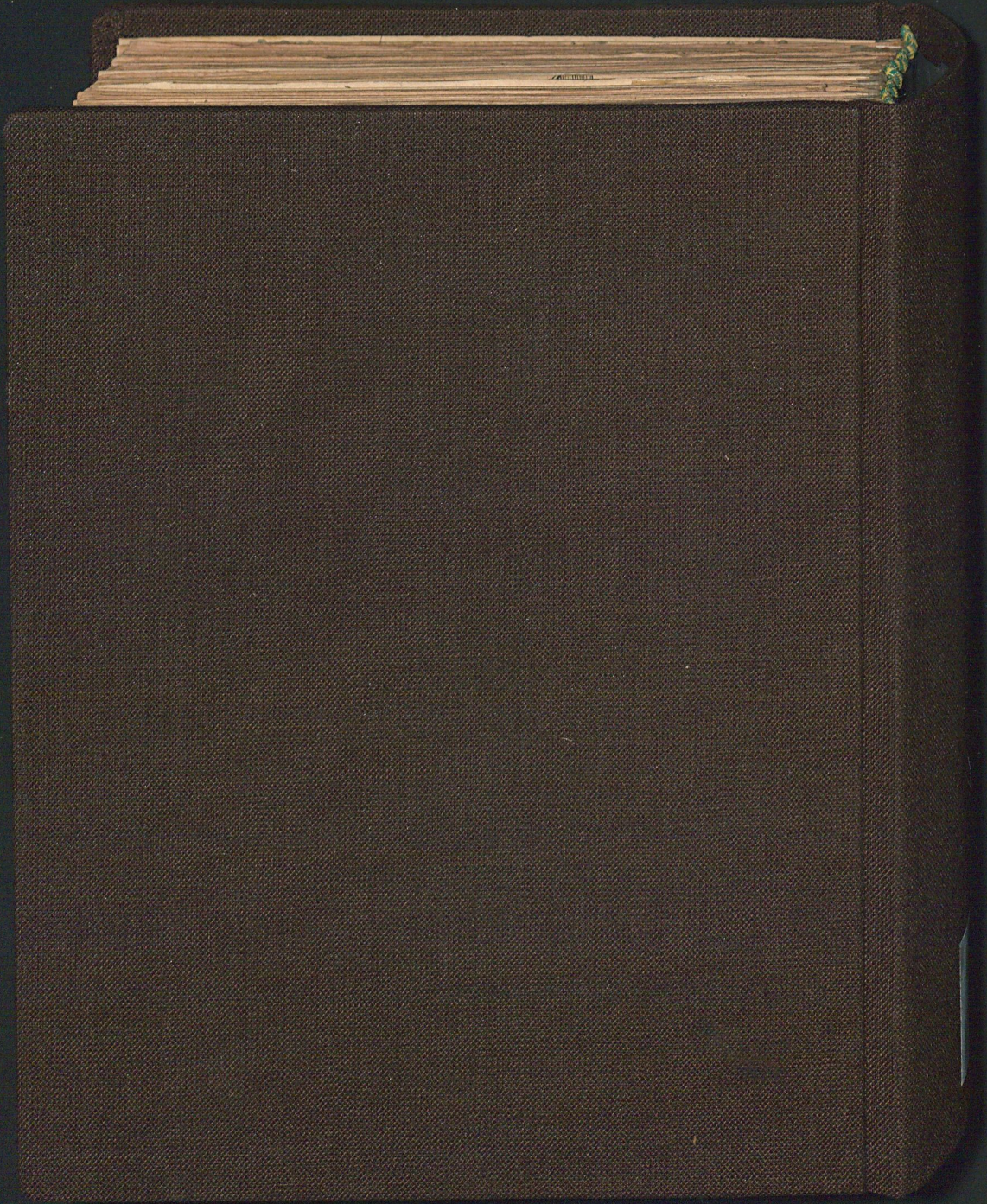
VD 17

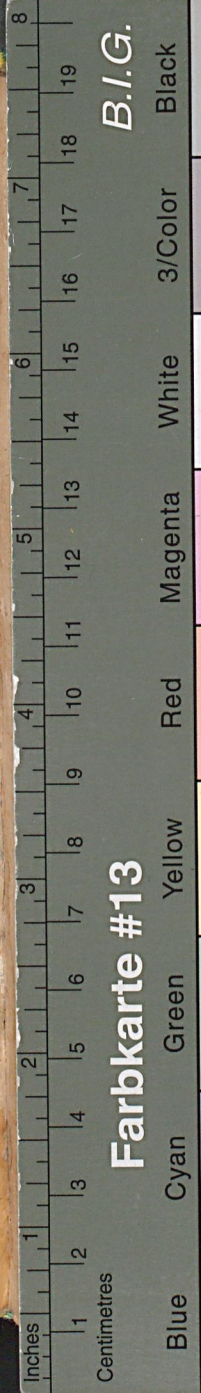
u.

Nov. 2000 80.

B.I.G.

Farbkarte #13

30

RISIMILIA
De
IS NOVIS,
ANTE JEHOVA
M CONDITORE,

In
ad Albim Academicæ
TORIO MINORI,
XII. DECEMBR.
OR. POMERID.
E DIONYS. M. DC. XCI.
ndunt ac defendunt
PHORUS JACOBUS

Gächler /
IO - MISNICUS,
entiff. Elect. Sax. Alumnus,

&
EDUS GÜNZIUS,
aynenfis - Misn.

VITEMBERGAE,
ATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.